הרב יעקב יוסף ראזענבלום | הרב שמואל חיים יעקב גרובער

מכון משכנות יעקב · סקווירא ·

הגאון הגדול

רבי אברהם משולם זלמן אשכנזי זצ"ל

אב"ד אוסטראה

צו זיין יארצייט א' שבט תקל"ח

הגאון רבי זלמן אשכנזי איז געווען דער יונגסטער זון פונעם הייליגן חכם צבי זי"ע. ער איז געבוירן אין יאר ת"ע ווען דער חכם צבי האט נאך געוואוינט אין די שטאט אלטונא, און מען האט אים א נאמען געגעבן "משולם זלמן" נאכן זיידען הגאון רבי משולם זלמן מירליש – שווער פונעם חכם צבי – וועלכער איז געווען דער רב פון די דריי חשוב'ע קהלות אלטונא האמבורג און וואנדסבעק (אה"ו), און איז נפטר געווארן כ"ב כסלו תס"ז. [עס איז נישט באקאנט נאך וועמען ער האט געהייסן "אברהם", מעגליך אז דאס איז גאר א נאמען וואס מען האט שפעטער צוגעגעבן מחמת חולי].

יענעם ווינטער פון יאר ת"ע איז דער חכם צבי אויפגענומען געווארן מיט גרויס כבוד אלס רב פון די אשכנז'ישע קהלה אין אמשטרדאם. אבער ליידער

מציבה פון הגאון רבי משולם זלמן מירלש רב פון אלטונא

נאך א קורצע תקופה, ווען ער האט געפירט א מלחמת חורמה קעגן די רשעים פון כת ש"צ ימ"ש, האט מען אים אנגעהויבן שטארק צו רודפ'ן און ער האט געמוזט פארלאזן אמשטרדאם, און נאך פסח פון יאר תע"ד האט ער זיך געצויגן מיט זיין משפחה קיין פוילן. נאכן וואוינען אין פארשידענע שטעט אין פוילן, האט מען אים אין אנהויב שנת תע"ח אויפגענומען אלס רב פון די גרויסע שטאט לעמבערג, אבער ער איז דארטן געזעסן אויף די כסא הרבנות בלויז געציילטע חדשים ווען ער איז פלוצלינג נסתלק געווארן א' אייר תע"ח. ווייניגער ווי א יאר דערויף, ג' שבט תע"ט איז אויך נפטר געווארן זיין רביצין הרבנית שרה רבקה ע"ה.

דער זון רבי זלמן וועלכער איז דאן געווען בלויז אכט יאר אלט, איז אויפגעצויגן געווארן דורך זיין שוואגער הגאון רבי ארי' לייביש וועלכער איז שפעטער געווארן דער רב פון שטאט אמשטרדאם. [אין זיין ספר "דברי רב משלם" איז געדרוקט א לאנגע הספד וואס ער האט געזאגט נאך די פטירה פון זיין שוואגער רבי לייביש אמסטערדאמער].

בהגיעו לפרקו איז רבי זלמן א חתן געווארן אין שטוב פונעם באקאנטן פרנס ר' יוזפא פון אוסטראה. אינעם ספר "מזכרת לגדולי אוסטראה" עמ' 107 ווערט דערציילט אז רבי יוזפא איז בימים ההם געווען דער גרעסטער עושר פון גאנץ וואהלין, און ער איז געווען גרייט אוועקצוגעבן האלב פון זיין פארמעגן פארן חכם צבי אז ער זאל זיך משדך זיין מיט אים, אבער דער חכם צבי האט נישט געוואלט הערן דערפון, און האט זיך נאר געוואלט משדך זיין מיט גדולי ישראל. (ווי זיין זון רבי יעקב עמדינער דערציילט וועגן דעם באריכות אין זיין ספר "מגילת ספר" איבער זיין אייגענעם שידוך "ועם שדיברו בי נכבדות להשתדך עם קצינים גדולים שהיו רוצים להידבק בו בזרעו, לא נטה לבו אחר הכסף"). שפעטער אבער נאך די פטירה פונעם חכם צבי און זיין רביצין איז למעשה צושטאנד געווארן דער שידוך און רבי זלמן האט חתונה געהאט מיט מ' יוטא א טאכטער פון ר' אהרן [דער זון פונעם קצין ר' יוזפא] וועלכער איז יונגערהייט נפטר געווארן (ה' סיון תפ"ח), און זי איז אויפגעצויגן געווארן אין שטוב פונעם זיידן. (אגב, אין זיין ספר "דברי רב משלם" (דף לח עמ' ב') איז געדרוקט א הספד "על פטיר' חמותי הגביר' ער"ח שבט תקי"ד לפ"ק").

אין שטוב פון ר' יוזפא איז רבי זלמן געזעצן על התורה ועל העבודה מתוך עושר וכבוד. אין יאר

דער גאון וקדוש בעל חכם צבי

א היסטארישע בילד פון די מציבה פונעם חכם צבי אין לעמבערג

תצ"ה נאך די פטירה פון הג"ר יצחק אייזיק הכהן, איז רבי זלמן אויפגענומען געווארן אלס "קלויזנער רב" אין אוסטראה, וואס איז געווען גאר א חשוב'ע רבנות פאסטן. עטליכע יאר דערויף האט הרה"ק ר' דוד היילפרין געדארפט פארלאזן זיין רבנות פאסטן אין אוסטרהא, איז דעמאלט רבי זלמן געקרוינט געווארן אלס אב"ד אוסטרהא והגליל, און איז געזעצן פאר פערציג יאר אויפן כסא הרבנות אין אוסטרהא.

*

אין אוסטרהא, וואס איז געווען א גרויסע שטאט, האבן אויך משמש געווען ברבנות עטליכע דיינים. איינער פון די דיינים איז געווען הרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטרהא זצ"ל בעמח"ס רב ייבי, וועלכער איז געבוירן בשנת תצ"ח און איז יונגערהייט שוין געווארן אויפגענומען אלס א דיין אין שטאט. (שפעטער ווען זיין טאטע הרה"ק ר' יהודא ליב איז נסתלק געווארן בשנת תקכ"ו, איז ער געווארן אויפגענומען אויף זיין ארט אלס "מגיד מישרים"). אמאל ביי א געלעגנהייט ווען רב ייבי איז געווען אין מעזריטש ביים גרויסער מגיד, האט דער גרויסער מגיד אים געוויזן די שטארקע הערצה און יראת הכבוד וואס ער האט פאר'ן אוסטרהא'ר רב, און ער האט געעפענט דעם שופלאד און אים געוויזן עטליכע בריוו וואס ער האט אנגעהויבן צו שרייבן צום אוסטרהא'ר רב, און צוליב א חשש אז אפשר האט ער נישט געשריבן גענוג בדרך כבוד, האט ער אוועקגעלייגט דעם בריוו און עס אנגעהויבן נאכאמאל צו שרייבן מער בדרך כבוד. (די מעשה באריכות איז געדרוקט אין קובץ היכל הבעש"ט גליון י' עמ' קי פון כתבים פון אן אוסטראה'ער חסיד וואס האט געהערט דעם סיפור פון הרה"ק ר' אליקים געציל מאוסטראה זצוק"ל)

*

אלס רב הגליל פלעגט רבי זלמן כסדר ארומפארן איבער די ארומיגע שטעט, זיך אומצוקוקן איבער דעם מצב אין אידישקייט אין די אלע ערטער, און מתקן זיין אלעס וואס דארף א תיקון, ווי ס'איז געווען די שטייגער פון די גרויסע רבנים אין יענע יארן. אין זיין ספר "דברי רב משלם" טרעפט מען צב"ש אין סי' טו ווי ער דערמאנט "מידי עברי פה ק"ק פולאני יצ"ו". ווי אויך דערמאנט ער "פה ק"ק טעטאיב תקכ"ה אנכי בדרך נחני ה' לסבב

מעגליכער סדר היחוס פון כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א צו הגאון רבי זלמן אשכנזי זצ"ל

לויט איין גירסא איז דער אוסטראה'ר רב הגאון רבי זלמן אשכנזי זצ"ל א זיידע פאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. לויט די דאזיגע גירסא גייט דער סדר היחוס ווי פאלגענד:

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בן כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

חתן הרה"ק ר' פנחס מאוסטילא

חתן הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא

בן הרה"ק ר' יהושע מבעלזא

חתן הרה"ק ר' שמואל אשכנזי (נולד תק"ס בערך - נפטר כ"ט כסלו שנת תר"ד בערך)

בן הרה"ק ר' משה אפרים אב"ד קאליש (נולד תקל"ה בערך - נפטר י"ז תמוז תקצ"א)

בן הגאון ר' מרדכי אשכנזי מבורשטין (נולד תק"י בערך)

בן הגאון ר' צבי הירש אשכנזי אב"ד בורשטין (נולד ת"צ בערך – נפטר י"ז טבת תקל"ו)

חתן דודו [אחי אביו] **הגאון ר' אברהם משולם זלמן אשכנזי אב"ד אוסטראה**

דער ערשטער מקור וואו מען טרעפט אז רבי צבי הירש מבורשטין (א זון פון רבי נתן בן החכם צבי) איז געווען אן איידעם ביי זיין פעטער רבי זלמן מאוסטראה, איז אינעם ספר "רבי נחום מטשרנוביל וצאצאיו" (עמוד 48 געדרוקט אין בארדיטשוב שנת תרס"ב דורך ה"ר שמואל אבא האראדעצקי, וואס צום סוף שרייבט ער די יחוס פון זיין באבע הרבנית פערל אשת הרה"צ ר' ברוך האראדעצקי, און ער שרייבט ווי פאלגענד: "אשתו הראשונה היתה הרבנית מרת פעריל ממעזיבוז, אבי' הי' ה"ר שמואל בן הגאון ר' מרדכי מארשטיין [צ"ל מבארשטין] בן הג"ר ר' צבי אב"ד בעיר בערשטיין בן הגאון ר' נתן מבראד בן הגאון הנודע בעל חכם צבי", דערנאך לייגט ער צו אין הערה ב' "הגאון ר' צבי הי' חתן הגאון ר' אברהם משולם זלמן אב"ד באוסטרהא בעמח"ס תשובות וחידושי רב משולם (נדפס בקאריץ תקמ"ג) בנו של הגאון חכם צבי".

דערנאך טרעפט מען דאס אויכעט אין א בריוו וואס דער באקאנטער ידען הג"ר אברהם סג"ל איטינגא ז"ל האט געשריבן (געדרוקט אינעם ספר "דובר שלום" פשעמישל תר"ע עמ' 171) וואס ער רעכנט אויס די יחוס פון הרה"ק ר' יהושע מבעלזא מצד חותנו הרה"ק ר' שמואל אשכנזי און ער דערמאנט "והג"מ צבי הירש אבד"ק בארשטין הנ"ל היה חתן הגה"ק מ' אברהם משולם זלמן אשכנזי אבד"ק אוסטרהא בן החכם צבי ז"ל".

מען טרעפט דאס אויכעט אין א שפעטערדיגן ספר, מהרש"ם הכהן, נתחבר געווארן דורך הגה"ח ר' שמואל מאיר הכהן האללענדער (געדרוקט אין תל אביב תשט"ז) וואס ער שרייבט דער יחוס פון זיין זיידן רבי משולם פייביש נפתלי גאטטעסמאן מסניאטין וועלכער איז געווען אן איידעם ביי רבי ישראל רחלי'ס א זון פון רבי שמואל אשכנזי, און ער שרייבט אז רבי צבי מבארשטין איז געווען אן איידעם פון זיין פעטער רבי אברהם משולם זלמן מאוסטראה.

די פראבלעם איז אבער, אז עס איז דא אן אנדערע ספר, שו"ת דבר משה מהדו"ת, געדרוקט אין זאלקווא תרל"ב, און אין די הקדמה רעכנט אויס דער מחבר הגאון רבי משה תאומים אב"ד האראדענקא זיין יחוס ווי פאלגענד: זיין טאטע רבי אפרים תאומים אב"ד קריסנאפאלי איז א זון פון רבי צבי הירש תאומים פון קאליש א זון פון רבי יוסף תאומים אב"ד בורשטין, דערנאך שרייבט ער "זקנתי אשת א"ז הגאון אבד"ק בורשטין מוהר"י הנ"ל, היתה בת הגאון מוהר"צ ז"ל אבד"ק בורשטין בהגאון מוהר"נ בהח"צ ז"ל... זקנתי אשת א"ז הג' מוהר"צ הנ"ל בת הגאון מוה' משה ז"ל אבד"ק זיראוונא...". זעט מען דא אז דער שווער פון רבי צבי הירש אב"ד בורשטין איז געווען רבי משה אב"ד זיראוונא און נישט רבי אברהם משולם זלמן מאוסטראה.

דעם זעלבן יחוס ווערט אויך געברענגט אינעם ספר "שבט מישראל" (נתחבר געווארן דורך הג"ר אפרים לאנדא מרבני בוקארעשט, געדרוקט אין סעאיני שנת תר"צ), וואס שרייבט אין אות ל' ווי פאלגענד: "זקנתי הרבנית מ' פעריל אשת ז' הג"מ צבי אבד"ק בורשטין הנ"ל באות י"ב היתה בת הג"מ אברהם משה אבד"ק זיראוונא".

הגם עס איז שטארק מעגליך אז ער האט דאס פשוט מעתיק געווען פונעם דבר משה, אבער למעשה האבן מיר דא נאך א מקור וואס שרייבט דעם סדר היחוס אז רבי צבי מבורשטין איז געווען אן איידעם פון רבי אברהם משה מזיראוונא. (הג"ר אפרים לאנדא איז געווען א זון פון הג"ר יהודא ליביש לאנדא אב"ד סאדיגורא בעמח"ס יד יהודא, זון פון הג"ר יונה לאנדא אב"ד גראביוויץ, איידעם פון הג"ר משה ישכר תאומים זון פון הג"ר יוסף תאומים אב"ד בורשטין הנ"ל)

פון אויבן אויף וואלט געווען מער מסתבר אנצונעמען די גירסא פונעם שו"ת דבר משה צוליב צוויי סיבות. א] עס איז דער פריעסטער מקור פון די אנדערע מקורות. ב] עס איז געשריבן געווארן דורך א גדול בישראל און מען זעט פון די גאנצע הקדמה ווי ער האט א שטארקע ידיעה אין יוחסין.

דער באקאנטער ידען וחוקר תולדות גדולי ישראל הג"ר צבי הלוי הורוויץ זצ"ל אב"ד דרעזדען ברענגט אין זיין ספר "לתולדות הקהילות בפוילן" עמ' 209 דיביידע גירסאות, און ער שרייבט אז אפשר זענען ביידע גירסאות אמת, און רבי צבי הירש האט טאקע געהאט צוויי זיווגים.

אין א מאמר לתולדות צאצאי החכם צבי געדרוקט אין גליון שערי ציון תשרי-חשון תשע"ז עמ' 66) מערקט אן ידידינו הנכבד ר' יוסף נחמי' הכהן קוואדראט שיחי' אז די מקורות וואס שרייבן אז רבי צבי מבארשטין איז געווען אן איידעם ביים פעטער רבי זלמן מאוסטרהא, רעדן פונעם יחוס פון רבי שמואל אשכנזי וואס איז געווען אן אייניקל פון רבי מרדכי דער זון פון רבי צבי מבארשטין, ווייטער די מקורות וואס שרייבן אז רבי צבי מבארשטין איז געווען אן איידעם ביי רבי אברהם משה מזוראוונע זענען אייניקלעך פונעם טאכטער וואס האט חתונה געהאט מיט רבי יוסף תאומים מבארשטין. דעריבער איז זייער מעגליך אז רבי צבי מבארשטין האט טאקע געהאט צוויי זיווגים, און דער זון רבי מרדכי שטאמט פונעם זיווג פון רבי זלמן מאוסטראה, ווייטער די טאכטער הרבנית תאומים שטאמט פונעם זיווג פון רבי אברהם משה מזוראוונע.

למעשה בלייבט עס לעת עתה נאכאלץ בגדר ספק, און דעריבער שרייבן מיר דערווייל אז רבי זלמן מאוסטראה איז בלויז א מעגליכער זיידע פאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בערי הקהלות והגליל".

איבער דעם ווערט דערציילט א מעשה פלא אינעם ספר שבחי הבעש"ט וואס דער מחבר האט דאס געהערט פון הרה"ק ר' גדלי' מליניץ זצוק"ל בעמח"ס תשואת חן. דער בעש"ט הק' איז אמאל געווען אין שטאט קאמינקא, האט ער געזאגט פאר זיין תלמיד רבי ברוך קאמינקער, בזה"ל: "ווען דער אסטראהער רב וועט דא אהער קומען, זאלסטו אים זאגן אין מיין נאמען, אז זיין פאטער דער חכם צבי האט זיך באוויזן צו מיר און מיר געבעטן אז איך זאל זאגן פאר זיין זון אז ער זאל נישט פארן קיין מדינת אוקריינא". דער בעש"ט הק' האט צוגעלייגט: "אזוי ווי ער וועט דאך נישט גלייבן אז איך האב געזען זיין פאטער, זאלסטו אים זאגן די סימנים וויאזוי זיין פאטער האט אויסגעקוקט", דער בעש"ט הק' האט דערביי נאכגעמאכט די פונקטליכע תנועות פונעם חכם צבי' און דערציילט פונקטליך וועגן אלע זיינע מלבושים אפילו מיט וועלכע שקארפאטקעס (א סארט זאקן) ער איז געגאנגען".

א צייט שפעטער ווען דער אסטראה'ר רב איז געקומען קיין קאמינקא, האט אים רבי ברוך איבערגעגעבן די רייד פונעם בעש"ט הק', און ווען ער האט געהערט די סימנים האט ער געגלייבט אז עס איז טאקע ריכטיג. האט ער געבעטן די דארטיגע תלמידים פונעם בעש"ט הק' אז זיי זאלן אים איבערזאגן א תורה וואס זיי האבן געהערט פונעם בעש"ט הק'. האט רבי יוסף מקאמינקא נאכגעזאגט א ווארט פונעם בעש"ט הק' אויפן פסוק "אשר נשיא יחטא". (דער כותב פון שבחי הבעש"ט באצייכנט אז ער האט געהערט דעם ווארט פונעם פולנאה'ער רב דער תולדות, אבער ער האט דאס פארגעסן, און מסתמא שטייט דאס אין די ספרי התולדות). ווען דער אסטראה'ר רב האט געהערט דעם ווארט, איז דאס אים שטארק געפאלן, און האט זיך אנגערופן מיט התפעלות "אזא ווארט פאסט פאר דעם רב פון אוסטרהא צו זאגן". דער אסטראה'ר רב האט זיך טאקע צוריקגעדרייט פונעם וועג און איז נישט געפארן קיין אוקריינא. ערשט אויף די עלטערע יארן איז דער אסטראה'ר רב געפארן קיין אוקריינא און איז טאקע דאן נסתלק געווארן אין די שטאט חוואסטוב (אויף רוסיש הייסט די שטאט פאסטוב).

אויף זיין מציבה האט מען אויפגעשריבן דעם פאלגענדען נוסח: פ"נ חמדה גנוזה מזה בן מזה הנמצא כזה איש קדוש עובר אלינו גאון עוזינו מחמד עינינו קדוש ישראל מלכנו גדול ה' בששך ושם לו ברקת ה"ה כבוד הרב הגאו' הגדו' המפורסם מ' אברהם משלם זלמ' בהגאון המפורסם חכם צבי זללה"ה אשר הדרתו בק' אוסטרה והגליל נפטר ר"ח שבט תקל"ז לפ"ק תנצב"ה. ("מזכרת לגדולי אוסטרהא" עמוד 110).

עס איז אינטערעסאנט אנצומערקן אז מיט עטליכע חדשים פריער איז דארטן אין שטאט חוואסטוב נסתלק געווארן הרה"ק ר' אברהם המלאך זצוק"ל, זון פונעם גרויסער מגיד פון מעזריטש זצוק"ל, וועלכער האט זיך א קורצע צייט פריער באזעצט דארטן אין שטאט, דורך די השתדלות פונעם מאור עינים זצוק"ל, און איז דארטן פלוצלונג נסתלק געווארן יונגערהייט ביום י"ב תשרי תקל"ז.

מיט א פערציג יאר צוריק בשנת תשל"ז האבן די קאמוניסטישע רשעים חרוב געמאכט דעם איד-אלטן בית החיים אין חוואסטוב, און מסתמא איז דאן צושטערט געווארן די קבר פונעם אוסטראה'ר רב רבי זלמן אשכנזי זצ"ל. [מ'האט דאן מפנה געווען רבי אברהם המלאך צום נייעם בית החיים].

זיין רביצין איז נפטר געווארן צען יאר שפעטער, און אויף איר מציבה אין אוסטרהא האט מען געשריבן ווי פאלגענד: פ"נ ביום כ"ז ניסן תקמ"ז לפ' אשה גדולה בת מלכי אשר שיאם לשמים הי' עולה הרבנית המפורסמת מרת יוטא בת הרב מ' אהרן אשת הרב הגאון המפורסם מ' אברהם משולם זלמן שהי' אב"ד ור"מ פ"ק אוסטרהא והגליל תנצב"ה.

אין יאר תקמ"ג האט זיין זון רבי צבי הירש געדרוקט אין קאריץ דעם ספר "דברי רב משלם" שאלות ותשובות און חידושים פון זיין טאטן רבי אברהם משלם זלמן.

*

פון זיינע קינדער זענען באקאנט די פאלגענדע:

א] דער זון רבי צבי הירש וועלכער איז געווען אב"ד ור"מ הקלויז אין אוסטראהא און אויך אב"ד בארדיטשוב. ער איז געווען אן איידעם ביי רבי יוסף יואל היילפרין אב"ד סטעפאן וועלכער איז געווען א תלמיד פונעם בעש"ט הק'. (אין די מפתחות פונעם ספר "דברי רב משלם" ביי סי' יח ווערט באצייכנט "תשובה מהמחבר להרב הנ"ל שנשא ונתן עם כבוד בנו הגדול המופלג והשנון החריף כש"ת מהור"ר צבי הירש יצ"ו חתן הרב המאור הגדול המפורס' מהור"ר יואל היילפרין אב"ד דק"ק סטעפאן ואגפי'"). עס איז נישט באקאנט ווען ער איז נפטר געווארן, אבער עס איז יתכן אז ווען הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב אין אין יאר תקמ"ה געווארן אויפגענומען אלס רב פון בארדיטשוב, איז דאס געווען אויפן ארט פון רבי צבי הירש אשכנזי וועלכער איז מעגליך דעמאלטס נפטר געווארן.

ב] דער זון רבי אהרן וועלכער איז געווען א גבאי פון די חברא קדישא אין אוסטראה.

ישי"ל ת' ז'ה'ל"צ י"ב' ז'ה'ע' נ'ו'ב' בסד

ספר שאלות ותשובות

דברי רב משלם

חלק ראשון שחיבר האשל הגדול האי אילנא רבא ותקיפא · בקיאי וחריפא · לי' קילוסו שתיקתא עדיפא · קלר המשיג מלהשיג אפס קצה מחכמתו · ודומי' היא תהלתו · רב האי גאון רבן של כל בני הגולה שבדורו שבחו מעוז ומגדל החריף ובקי · משננו רב ובקי · ומפורסם בתורה וחסידות · לו עשר ידות · ראה זה דבר חדש חדושים כפלאים על כמה שו"ת ודבריו תמוהים וסתומים · בדברי רבינו הנשר הגדול הרב הרמב"ם ז"ל · בחיבורו ספרי הי"ד · ועל כמה מסכתות · בש"ת בגפ"ת על הלכות ואגדות · ועל ביאורי מדרשים · ספרי וספרא · ועל הקושיות של הגאון תוספות י"ט ז"ל · ועל ספר המצות של איש אלקים · האי גאון הרמב"ן ז"ל · וכמה וכמה רמזין · ורזין · ומודות כפלאים · על פי האמיתיות · ועל כמה חלוקים מכמה מסכתות · ולא זה אף זו · נתן אל לבו לדרוש דרש ברבים בהספדים על כמה גאוני הזמן ז"ל · דורש וקרי ומתני ולא שייר · ועשה אזנים לתורה · כדי לכוון לאמיתו · וכל רואהו ימלא פי תהלתו · וכל הקורא בו · ישמח ויגל לבו · על כל דיבור שיצא מפה הקדוש פעל ועשה חיל · חילו באורייתא · כבוד אדוני אבי מ"ו ז"ל · וכבוד אדונינו מורינו ורבינו מאור הגולה מו' אברהם משלם זלמן זלה"ה · בן כבוד אדונינו מורינו · האי גאון הגדול המפורסם מאור הגולה לו דומי' תהלה · מוהרר צבי הוא לכל הארצות הנקרא בפי כל חכם צבי זצ"ל · בן כבוד אדונינו מורינו ורבינו הגאון האמיתי מו' יעקב מאובין ז"ל · מגן אברה' ירא לי בעזרי · כדי להוציא לאורו שאר חבוריו · הישרים והתמימים · בטוב ובנעימים · כולם מהאימים · כי ממנו תצא תורה · לאורה · בעזה"י ואלו מן ההלכות שנאמרו ונשנית בשם כבוד אדוני אבמ"ו זקני רב הגאון עולם חד בדורו חכם צבי : זצ"ל והמה בכתובים וקבעתי אותו כאן על הסדר · למען ירוץ הקורא בהם תהלה וכמו דאמרינן במס' קדושין · שאת ואביך חייבים בכבודי · וזכותו יגן ד' עלינו · ויאר פניו אתנו סלה פנינו מאירות ככוכבים בהלם · ושבו בנים לגבולם · באהבה רבה ואהבת עולם ב"ב אמן כן יהי רצון ·

לפרט פי שנים ברוח ך' לגרע ך' אחריך לפ"ק ·

הובא לבית הדפוס ע"י בנו ה"ה החריף ובקי הרב המאור הגדול מוהרר צבי הירש אב"ד ור"מ ומ"ץ בקלויז דק"ק אוסטרהא ואב"ד בק"ק בארדיטשוב ואגפי' ·

נדפס פה ק"ק קארעץ

תחת ממשלת אדונינו המיוחס הגדול החסיד הדוכס יוזיף טשארטאריסקי סטאלניק ליטעווסקי סטאראסטי לאצקי יר"ה

אין דער פראוועליגירטי דרוקריי פון דעם הערן יאהאן אנטאן קריגיר אויס ווארשיו

בשנת אבי אבי רכב ישראל ופרשיו לפ"ק

שער בלאט פונעם ספר דברי רב משלם

די היסטארישע באן סטאנציע פון שטאט חוואסטוב

ג] דער זון רבי חיים.

ד] די טאכטער גיצא וועלכע איז נפטר געווארן כ"ב אדר שני תקס"ז. זי האט חתונה געהאט מיט רבי אברהם צבי הכהן אב"ד הוסיאטין וועלכער איז נפטר געווארן ד' אב תקס"ז. (הגאון המפורסם רבי יצחק יהודה שמעלקיש אב"ד פרעמישלא איז געווען זיין אייניקל, ווי ער דערמאנט דאס אין די הקדמה פון זיין ספר שו"ת בית יצחק אז זיין מאמע'ס מאמע איז געווען "בת הגאון מ' אברהם צבי אבד"ק הושאטין חתן הגאון מ' זלמן אבד"ק אוסטרא בן לאותו צדיק הגאון המפורסם בעל חכם צבי זצ"ל").

ה] די טאכטער רבקה וועלכע האט חתונה געהאט מיט רבי נפתלי הירץ רוקח פון בראד זון פון הג"ר משה אב"ד זלאטשוב זון פונעם מעשה רוקח. (זיין זון איז געווען הג"ר שלום צבי רוקח אב"ד קרעמניץ נפטר י"ט טבת תק"פ, פאטער פון הג"ר אפרים רוקח אב"ד וויניצא, וועלכער פלעגט פארן צו כ"ק אדמו"ר מהר"י מסקווירא זצוק"ל. אינעם הקדמה פונעם ספר "ברכת שלום" ווארשא תרמ"ט פון אן אייניקל פון רבי אפרים רוקח ווערט דערמאנט די גאנצע סדר היחס).

הקצין רבי יוזפא מאוסטראה פרנס מדינת וואהלין

"התייר הגדול מוהר"ר יוזפא אסטרר" – אזוי רופט אים אן זיין אייניקל הרה"ק ר' אהרן שמואל הכהן בעמח"ס וצוה הכהן.

רבי יוזפא האט געשטאמט פון עטליכע דורות פרנסים און עשירים און מנהיגי הקהלה באוסטראה. אנגעהויבן פונעם זיידן ר' יעקב ר' שמואל'ס, דערנאך זיין זון הקצין רבי שמואל פון די פרנסים אין שטאט וועלכער איז נפטר געווארן בשנת תק"ז.

רבי שמואל ר' יעקליש האט פון זיין געלט אויפגעבויעט א ביהמ"ד אין אוסטראה וואס איז גערופן געווארן אויף זיין נאמען "ביהכנ"ס של ר' שמואל ר' יעקב'ס". מיט יארן שפעטער ווען רב ייבי האט געדאווענט דארטן אין דעם ביהמ"ד, האט דער עולם דאס אנגעהויבן צו רופן די ביהמ"ד פון רב ייבי, און אזוי איז דאס געבליבן באקאנט אלע יארן אין אוסטראה.

דער זון פון רבי שמואל איז געווען דער באקאנטער פרנס וקצין רבי יוזפא וועלכער איז געווען דער גרעסטער עושר אין מדינת וואהלין און האט געפירט פארצווייגטע מסחרים פארנדיג כסדר צו די גרויסע האנדעל שטעט ווי לייפציג און ברעסלוי, אבער טראצדעם האט ער זיך שטארק וועקגעגעבן פאר די צרכי הקהלה פון אוסטראה זייענדיג פון די פרנסי העיר, און שפעטער האט מען אים אויפגענומען אלס פרנס פון מדינת וואהלין.

ער האט זיך געלאזט קאסטן גרויסע געלטער פאר די צרכי הקהלה און האט זיך כסדר אפגעגעבן מיט פדיון שבויים און מיט די צרכים פון די חברה קדישא.

אזוי ווי זיין טאטע האט געטון בשעתו, האט אויך רבי יוזפא געלאזט אויפבויען א גרויסער בית המדרש, וואס מען האט גערופן "ביהכ"נ של רבי יוזפא", און דארטן אין זיין בית המדרש האבן זיך אויפגעהאלטן "עשרה בטלנים" וואס זענען געזעצן א גאנצן טאג על התורה ועל העבודה אויף די קאסטן פון רבי יוזפא.

איינער פון די לומדים אינעם "כולל" פון רבי יוזפא, איז געווען הרה"ק ר' איציק'ל דראהביטשער, וועלכער האט יענע יארן געוואוינט אין אוסטראה, און איז שפעטער אויפגענומען געווארן אלס מגיד מישרים אינעם ביהמ"ד פון רבי יוזפא. (דערנאך איז ער אויפגענומען געווארן אלס מגיד מישרים פון שטאט הארחוב.) (מיט יארן שפעטער ווען הרה"ק ר' פינחס קאריצער זצ"ל האט זיך באזעצט אין די שטאט אוסטרהא, האט ער געדאווענט אין דעם שול פון רבי יוזפא,און ס'איז געבליבן אסאך פון זיינע מנהגים אין דעם שול פאר אלע יארן נאך אים).

אינעם ספר "מזכרת לגדולי אוסטרהא" עמ' 148 ווערט דערציילט, אז אמאל איז ל"ע קראנק געווארן די טאכטער פון רבי יוזפא, ווען דער מצב איז געווארן גאר ערנסט, איז רבי יוזפא אריבערגעקומען פארטאגס אין זיין ביהמ"ד און האט אויסגעטיילט צדקה פאר אלע לומדים און האט זיי געבעטן אז זיי זאלן פאסטן און מתפלל זיין פאר די געזונט פון זיין טאכטער. ווי פארשטענדליך האבן אלע לומדים טאקע געפאסט און מתפלל געווען און זיך משתתף געווען מיט די צער פון זייער פטרון רבי יוזפא, אבער רבי איציק'ל דראהביטשער האט אהיימגעשיקט די געלט און געבעטן די רביצין אז זי זאל אים אנגרייטן א גרויסע סעודה מיט פיש און פלייש כיד המלך. נאכן דאווענען איז רבי איציק'ל אהיימגעגאנגען און געגעסן פון די פיינע סעודה, און האט געטרונקען א גוטע מעהה, און דערנאך איז ער צוריקגעגאנגען אין ביהמ"ד פון רבי יוזפא לערנען. די לומדים זענען געוואויר געווארן דערפון און עס האט זיי שטארק פארדראסן, און רבי יוזפא האט אויך געהערט דערפון, אבער ער האט אים גארנישט געזאגט. שפעטער איז די טאכטער אויסגעהיילט געווארן, האט רבי יוזפא געפראוועט א גרויסער סעודת הודאה פאר די לומדים. בשעת די סעודה האט רבי יוזפא געפרעגט פון רבי איציק'ל דראהביטשער וואס איז פשט פון דעם אז ער האט געגעסן אזא גרויסע סעודה אין דער צייט וואס זיינע אלע חבירים האבן געפאסט און מתפלל געווען פאר די רפואה פון זיין טאכטער? האט רבי איציק'ל אים געענטפערט: אויב איך וואלט געפאסט און מתפלל געווען א גאנצן טאג, וואלט דאס נישט געווען אזא גרויסער חידוש, ווייל איך פאסט יעדן טאג. אבער ווען אין א פשוט'ער וואכנטאג האב איך געגעסן א ברייטע סעודה מיט פיש און פלייש ווי א סעודת שבת, איז געווארן א גרויסער רעש אין הימל, און די מלאכים האבן געפרעגט פון וואו האט יצחק געלט און פארוואס פראוועט ער א סעודה? איז מען געוואויר געווארן דארטן אין הימל אז די טאכטער פון רבי יוזפא איז ל"ע קראנק און רבי יוזפא האט געטיילט צדקה פאר די לומדי תורה. אזוי איז נתעורר געווארן אויבן אין הימל די זכות התורה און זכות צדקה פון רבי יוזפא, און די טאכטער איז אויסגעהיילט געווארן.

אגב, אין זיין צוואה – געשריבן בשנת תקכ"ב – שרייבט ר' יוזפא ער אז מען זאל געבן הונדערט זהובים "להרבני מ' מיכל בהמנוח הרבני המוכיח המפורסם מ' איצק דראביטשער". דאס איז הרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב זצוק"ל וועלכער האט נאך דאן ווארשיינליך נישט געפירט קיין רבי'סטיווע און איז נאכנישט געווען קיין מפורסם.

רבי יוזפא איז נפטר געווארן כ"א סיון תקכ"ב. אויף זיין מציבה האט מען ארויפגעשריבן: ציון מכלל יופי אין בו דופי ארונו של יוסף עמודיו עשה כסף לוחות העדות ביוסף שמו יוזפא במה"ר שר"י [=שמואל ר' יעקב'ס] אשר הניח ברכה אל ביתו בית רבנן ובית התפלה צדקת פרזונו סך מסויים לעשות סגולה הפירות לראות פני הבית בית ועד והקרן קיים לעד, לעד תעמוד צדקתו וכבוד עשרו במותו יום ב' כ"א סיון"

אין די לשון המציבה ווערט מרומז די גרויסע קרן פון דרייסיג טויזענט גילדן וואס ער האט איבערגעלאזט פאר א קרן קיימת און די רווחים זאלן זיין מוקדש פאר די לומדי תורה אין זיין ביהמ"ד.

ער האט זוכה געווען צו א דור ישרים פון רבנים און פרנסים. איינער פון זיינע איידעמער איז געווען רבי מרדכי (א זון פון הג"ר יהודא ליב הכהן אב"ד הקלויז באוסטראה ואח"כ אב"ד פינסק), וועלכער איז געווען דער שווער פון הג"ר נפתלי הירץ הכהן אב"ד הקלויז באוסטראה ואח"כ אב"ד שדה לבן. (מיר דערמאנען דאס ווייל מיר האבן א שטיקל השערה אז דער שווער פון הרה"ק ר' פנחס מאוסטראה – זיידע פון כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א – איז געווען א זון פון דעם רבי נפתלי הירץ, ואכמ"ל).